

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VIŠKE POSLOVNE ŠOLE
**PRAVNO-EKONOMSKA ANALIZA KOHEZIJSKE POLITIKE
V NEMČIJI IN V SLOVENIJI**

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Dolores Kirhmajer, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Pravno-ekonomska analiza kohezijske politike v Nemčiji in v Sloveniji, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Mitjo Kovačem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 KOHEZIJSKA POLITIKA IN DELITEV REGIJ.....	2
1.1 Pravno-ekonomski razvoj	3
1.2 Financiranje kohezijske politike.....	5
1.2.1 Evropski strukturni in investicijski skladi	6
1.3 Delitev regij	7
1.3.1 Nemčija in Slovenija	8
2 IZVAJANJE KOHEZIJSKE POLITIKE	8
2.2 Prijava na pridobitev sredstev	9
3 PROGRAMSKA OBDOBJA KOHEZIJSKE POLITIKE	9
3.1 Programsko obdobje 2000–2006.....	9
3.1.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2000–2006	10
3.1.1.1 Rezultati kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2000–2006	11
3.1.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2000–2006	11
3.1.2.1 Predpristopna pomoč za Slovenijo za obdobje 2000–2006.....	11
3.1.2.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2004–2006.....	12
3.2 Programsko obdobje 2007–2013.....	13
3.2.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2007–2013	14
3.2.1.1 Rezultati kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2007–2013	15
3.2.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2007–2013	15
3.3 Programsko obdobje 2014–2020.....	16
3.3.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2014–2020	17
3.3.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2014–2020	19
4 REALIZACIJA KOHEZIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI.....	19
4.1 Učinkovitost kohezijske politike za Slovenijo v času programskih obdobj..	20
4.1.1 Realizacija kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2004–2006	20
4.1.2 Realizacija kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2007–2013	21
5 PRIMERJAVA KOHEZIJSKE POLITIKE V NEMČIJI IN V SLOVENIJI V OBDOBJU 2014–2020.....	23
6 PRIHODNOST KOHEZIJSKE POLITIKE	26
6.1 Programsko obdobje 2021–2027.....	26

SKLEP	27
LITERATURA IN VIRI	28
PRILOGE	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz realizacije financiranja strukturnih skladov v programskem obdobju 2004–2006, na zadnji dan v letu.....	20
Tabela 2: Prikaz realizacije operativnih programov v programskem obdobju 2007–2013	22
Tabela 3: Prikaz delitve strukturnih in investicijskih skladov	23
Tabela 6: Delitev proračuna EU za obdobje 2021–2027	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz skladov financiranja kohezijske politike	6
Slika 2: Prikaz sestave Evropskih strukturnih in investicijskih skladov	6
Slika 3: Delitev sredstev ESRR in ESS po nemških zveznih deželah.	18
Slika 4: Prikaz prednostnih nalog in razdelitve sredstev po ESI za Nemčijo za obdobje 2014–2020	24
Slika 5: Prikaz prednostnih nalog in razdelitve sredstev po ESI za Slovenijo za obdobje 2014–2020	25
Slika 6: Primerjava porabe sredstev obeh držav v obdobju januar 2015–junij 2020.....	25
Slika 7: Delitev EU po regijah NUTS 2 ter BDP na prebivalca v obdobju 2014–2020	1

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Prikaz delitve EU na ravni NUTS 2.	1

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

EU – (ang. European Union); Evropska unija

NUTS – (ang. Nomenclature of territorial units for statistics); skupna klasifikacija statističnih teritorialnih enot

ESRR – Evropski sklad za regionalni razvoj

ESS – Evropski socialni sklad

KS – Kohezijski sklad

EKSRP – Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

ESPR – Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

ESI – Evropski strukturni in investicijski skladi

ETS – evropsko teritorialno sodelovanje

EK – Evropska komisija

MSP – mala in srednja podjetja

OP – operativni program

BDP – bruto domači proizvod

SKM – standard kupne moči

BND – bruto nacionalni dohodek

UVOD

Evropska unija (v nadaljevanju EU) je bila ustanovljena z namenom, da z vzpostavitvijo skupne valute in enotnega trga prispeva h gospodarski rasti in k razvoju evropskih držav (IvyPanda, 2019). Čeprav EU kot celota danes predstavlja enega glavnih gospodarskih akterjev na svetu, med posameznimi članicami nastajajo velike gospodarske in družbene razlike (Wostner in drugi, 2005, str. 17; Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 29).

Regionalna politika se je razvila zaradi velikih razlik v dohodkih znotraj EU; cilj regionalne politike je bil zapisan že leta 1957 v Rimski pogodbi. Temeljl je na spodbujanju gospodarske in socialne kohezije, ukrepih za povečanje dohodka in proti brezposelnosti (IvyPanda, 2019). Ker je obstajala želja po uravnoteženem in trajnostnem razvoju celotne EU (in ne zgolj nekaterih regij), se je kasneje uveljavil širši izraz kohezijska politika; ta skrbi za krepitev ekonomske, socialne in teritorialne kohezije (Evropska komisija, 2015b).

Kohezijska politika velja za eno od prioriternih ekonomskih politik EU, namenjena ji je skoraj tretjina celotnega proračuna. Kohezijska politika s strani EU sofinancira in koordinira aktivnosti, programe in ukrepe držav članic, podpira lokalne skupnosti in dosega skladen razvoj regij. Finančna podpora državam in regijam omogoča ustvarjanje novih delovnih mest, konkurenčnost z drugimi članicami, gospodarsko rast, boljšo kakovost življenja in trajnostni razvoj (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 1–29; Evropska komisija, 2011a).

EU sestavlja 27 držav članic, ki skupaj zavzemajo več kot 4 milijone km². V njej živi več kot 446 milijonov prebivalcev (Evropska unija, 2020). Za primerjavo držav članic in njihovih regij je treba medsebojno primerjati relativno bogastvo, ki ga merimo z bruto domačim proizvodom (v nadaljevanju BDP) na prebivalca, izraženem v standardu kupne moči (SKM). Na razvoj regij vplivajo začetne razmere: razvitost ali nerazvitost regije, dinamičnost ali zaostajanje območja, ali gre za mesto ali za podeželje, ali se regija nahaja v gospodarskem središču ali na obrobju (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 29; Wostner in drugi, 2005, str. 29).

Kohezijska politika se vse od svojega začetka bori s kritikami. Znotraj držav obstaja veliko nacionalnih politik, ki spodbujajo k podobnim ali enakim ciljem kot kohezijska politika. Hkrati države k doseganju večjega uspeha bolj spodbujajo nekatera področja, druga pa zanemarjajo. Tako nacionalne politike ovirajo kohezijo znotraj EU. Ena večjih težav je tudi zagotavljanje zanesljivih ekonomskih dokazov učinkovitosti politike. Prav njen prispevek k razvoju, čeprav kohezijska politika obstaja že nekaj desetletij, ostaja neprepričljiv. Pojavlja se želja po posodobitvi, reformi, ki bi priznala šibkosti trenutne politike in se razširila v smer tekočih težav gospodarstva, družbe ter v širši proces vključevanja (IvyPanda, 2019; Manzella, 2009).

Najmočnejše gospodarstvo EU po BDP je Nemčija, zato letno nameni največ sredstev v njen proračun (skoraj 25 %). Slovenija velja za manjše gospodarstvo in v proračun EU nameni manj kot odstotek celotnega proračuna (Eurostat, 2020a). Po BDP na prebivalca je Nemčija z indeksom 121 nad povprečjem EU, Slovenija z indeksom 88 pa pod njenim povprečjem (Čakarević & Stanojević, 2020).

Ker sta si po podatkih Statiste (2020a; 2020b) omenjeni državi po strukturi BDP precej podobni – najpomembnejša gospodarska dejavnost v obeh omenjenih državah so storitve, sledi industrija ter nato kmetijstvo – zaključna strokovna naloga analizira kohezijsko politiko Nemčije in Slovenije. Nemčija velja tudi za najpomembnejšo gospodarsko partnerico Slovenije, največ blagovne menjave – uvoza (16,1 %) in izvoza (18,9 %) – opravimo prav z njo. Slovenija Nemčiji predstavlja 0,6 % uvoza in 0,4 % izvoza (Mesarič, 2020; Spirit Slovenija, brez datuma).

Primerjava obeh držav je postavila glavni raziskovalni vprašnji zaključne strokovne naloge:

- Ali je Nemčija v črpanju sredstev uspešnejša od Slovenije?
- Kakšna je usmeritev sredstev kohezijske politike obeh držav?

Namen naloge je pravno-ekonomska analiza kohezijske politike ter primerjava kohezijske politike v Nemčiji in v Sloveniji. Cilj zaključne strokovne naloge je širitev znanja o kohezijski politiki ter njenem vplivu na EU in njene države članice.

V prvem poglavju zaključna strokovna naloga razlaga pomen kohezijske politike in njen pravno-ekonomski razvoj, predstavlja finančne instrumente politike ter razloži delitev EU na regije. V drugem poglavju analizira izvajanje kohezijske politike in pridobitev sredstev. Tretje poglavje je najpomembnejše poglavje zaključne strokovne naloge in predstavlja programska obdobja kohezijske politike, v katera sta vključeni tako Nemčija kot Slovenija, navaja cilje vsake države za posamezno programsko obdobje ter na kratko predstavi rezultate kohezijske politike v Nemčiji. Četrto poglavje zajema razlago finančne realizacije sredstev v Sloveniji v časih programskih obdobj, v katerih je bila vključena v kohezijsko politiko. Peto poglavje primerja strukturo pridobitih sredstev obeh držav za trenutno programsko obdobje 2014–2020. Šesto poglavje predstavlja prihodnost kohezijske politike za naslednje programsko obdobje. Sledi sklep, ki povzema zaključne ugotovitve naloge.

1 KOHEZIJSKA POLITIKA IN DELITEV REGIJ

Prvotna politična vizija, ki je povzročila nastanek kohezijske politike, je temeljila na prepričanju, da močna Unija potrebuje politike, ki lajšajo integracijo, ter politike, ki zagotavljajo vsem, da imajo od te integracije koristi (Samecki, 2009, str. 3).

Kohezijska politika je razvojna politika, katere cilj je z odstranitvijo ovir in olajšanjem strukturnih prilagoditev spodbujati dolgoročno trajnostno rast in blaginjo v vseh evropskih regijah (Samecki, 2009, str. 4).

Kohezijska politika, katere cilj je evropsko povezovanje, je bila zapisana že med 158. in 162. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, takrat kot ekonomska in socialna kohezija. Teritorialna razsežnost politike pa je bila z uvedbo teritorialne kohezije zapisana v Lizbonski pogodbi (Mrak in drugi, 2007, str. 52; Samecki, 2009, str. 4).

Tako danes kohezijska politika spodbuja gospodarsko, družbeno in teritorialno kohezijo ter si prizadeva zmanjševati neskladja med razvitimi in zaostalimi regijami EU (Hrovatin in drugi, 2017, str. 291).

1.1 Pravno-ekonomski razvoj

Po koncu druge svetovne vojne so se začele pojavljati ideje o evropskem združevanju: obnoviti Evropo in ustvariti trajni mir. 1951 so Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, (Zahodna) Nemčija in Nizozemska podpisale Pariško pogodbo ter ustanovile Evropsko skupnost za premog in jeklo (ESPJ). Povezovanje držav se je takrat pokazalo za zelo učinkovito in leta 1957 so članice ESPJ podpisale najpomembnejši akt o gospodarskem združevanju Evrope, Rimsko pogodbo, s čimer so ustanovile Evropsko gospodarsko skupnost (EGS) (Slovenska tiskovna agencija, 2007).

Začetke kohezijske politike lahko najdemo že v Rimski pogodbi, na podlagi katere sta bila ustanovljena mdr. Evropski socialni sklad (v nadaljevanju ESS) ter Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (v nadaljevanju EKUJS). Danes najpomembnejši investicijski sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj (v nadaljevanju ESRR), je bil ustanovljen šele leta 1975. Sprva je financiral projekte z majhnim evropskim ali nacionalnim vplivom, v začetku osemdesetih let 20. stoletja pa je učinkovitost naložb omenjenih skladov postala vprašljiva (Goulet, 2008, str. 6–8).

Zaradi dvomov o učinkovitosti naložb sta se sredi osemdesetih let 20. stoletja izoblikovala dva ločena, čeprav dopolnjujoča se cilja kohezijske politike: učinkovitost (ang. efficiency) in pravičnost (ang. equity). Prvi obsega izkoriščenost potenciala vseh regij za doseganje konkurenčnosti z ostalimi, drugi pa si prizadeva za (čim bolj) podoben življenjski standard vseh prebivalcev članic Skupnosti (Barca, 2009, str. 14).

Leta 1986 je kohezijska politika naredila korak naprej proti današnji obliki politike: podpisali so Enotni evropski akt, v katerem je bil določen cilj ekonomske in kohezijske politike; postavljene so bile osnove kohezijske politike, kot jo poznamo še danes. Akt je med seboj bolj povezal sklade delovanja politike, saj so pričeli še bolj spodbujati usklajen razvoj celotne Skupnosti in zmanjševanje razlik med posameznimi državami članicami oziroma njihovimi regijami (Goulet, 2008, str. 8; Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 31).

Marca 1988 je Evropski svet za obdobje 1989–1993 namenil 64 milijard ECU (ang. European Currency Unit, denarna enota pred EUR), kar pomeni skoraj podvojitev dotedanjih razpoložljivih sredstev za kohezijsko politiko (Goulet, 2008, str. 8–10).

Nekoliko več kot tri mesece pozneje, 24. junija 1988, je Svet EU sprejel prvo uredbo, ki je združila strukturne sklade znotraj kohezijske politike. Reforma je uvedla osnovna načela kohezijske politike, ki veljajo še danes (Goulet, 2008, str. 1–8; Evropska komisija, 2011b; Hrovatin in drugi, 2017, str. 291–292):

- programski pristop: države članice in Evropska komisija (v nadaljevanju EK) pripravijo večletna (srednjeročna) programska obdobja, ki so usklajena s potrebami in prednostnimi nalogami držav;
- partnerstvo: sodelovanje na vseh stopnjah načrtovanja programov, torej med državami članicami, regionalnimi in lokalnimi oblastmi, ki je odraz želje po sodelovanju z nižjimi ravni upravljanja, in sicer od zasnove, upravljanja, izvajanja, spremljanja do vrednotenja;
- koncentracija ali osredotočenost; to načelo ima tri vidike:
  - sredstva – koncentracija sredstev najrevnejšim regijam;
  - trud – usmerjanje naložb v prednostne cilje programskega obdobja;
  - poraba – dodeljena sredstva programskega obdobja morajo biti porabljena do konca drugega leta po dodelitvi – $n + 2$ (v programskih obdobjih je bilo v uporabi tudi pravilo $n + 3$);
- dodatnost: sredstva EU dopolnjujejo, in ne nadomeščajo, finančna sredstva držav članic; države ne smejo zmanjševati svoje javne porabe za spodbudo k izboljšavam.

Reforma strukturnih skladov je poleg načel uvedla posebne programe, ki jih imenujemo pobude Skupnosti. Ti rešujejo širše izzive, ki jih države ali regije v svojih razvojnih programih pogosto zapostavljajo, zato vsebinsko usmeritev določi EK (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 53–77).

Oktobra 1990 se je Nemčija ponovno združila, tako da se je Skupnost razširila še na ozemlje Vzhodne Nemčije (Goulet, 2008, str. 10).

Maastrichtska pogodba o Evropski Uniji in spremenjena Pogodba o ustanovitvi evropske Skupnosti (PES) sta začeli veljati 1. novembra 1993. Novosti so zaznamovale novo fazo v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope, uvedli so tudi poimenovanje Evropska unija, kar pomeni, da je lahko državljan vsake članice tudi državljan Evropske unije. V zvezi s kohezijsko politiko sta bila vzpostavljena nov instrument in nova institucija: Kohezijski sklad (v nadaljevanju KS) in Odbor regij; uvedli so načelo subsidiarnosti. To načelo pomeni, da »EU ukrepa le v primeru, ko so ukrepi na evropski ravni učinkovitejši od ukrepov na nacionalni ali regionalni ravni.« (Hrovatin in drugi, 2017, str. 292) (Goulet, 2008, str. 14; Slovenska tiskovna agencija, 2007).

Konec leta 1992 je Evropski svet za novo obdobje 1994–1999 sprejel finančni načrt, v katerem je namenil 168 milijard ECU (tretjino proračuna EU) za strukturne sklade in Kohezijski sklad. Pol leta kasneje, julija 1993, je bil ustanovljen Finančni instrument za usmerjanje ribištva (v nadaljevanju FIUR) (Goulet, 2008, str. 14).

S pristopom Avstrije, Finske in Švedske v EU v začetku leta 1995 se je kot cilj kohezijske politike pojavila podpora zelo redko naseljenim regijam (Finski in Švedski), dodatno so bila opredeljena tudi finančna sredstva za nove članice (Goulet, 2008, str. 14).

Amsterdamska pogodba, ki je bila podpisana v letu 1997 in je začela veljati 1. maja 1999, zajema tudi problematiko zaposlovanja, ki je povzročila potrebo po skupnem delovanju proti brezposelnosti v državah članicah in s tem še dodatno utrdila vključenost članic v kohezijsko politiko (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 31–32; Wostner in drugi, 2005, str. 16).

1. januarja 1999 je bila ustanovljena ekonomska in monetarna unija (EMU), EU je uvedla novo, skupno valuto: evro (EUR) (Wostner in drugi, 2005, str. 16).

1.2   Financiranje kohezijske politike

Proračun EU je vir, iz katerega prihajajo finančna sredstva, potrebna za uresničevanje ciljev in politike EU. Predstavlja približno 1 % bruto nacionalnega dohodka (v nadaljevanju BND) EU (Mrak, Richter, & Szemlér, 2015, str. 1). Proračun večinoma sestavljajo prihodki na osnovi BND držav članic, tradicionalni lastni viri (carine, kmetijske dajatve) in viri iz DDV, medtem ko so glavni odhodki proračuna skupna kmetijska politika, kohezijska politika, ostale notranje politike EU in zunanje politike EU. Proračun EU mora biti vedno uravnotežen – brez presežka ali primanjkljaja (Hrovatin in drugi, 2017, str. 273–274).

Ker v proračun EU države članice ne prispevajo enakovrednih deležev, ampak prispevajo po svojih zmožnostih, sredstva proračuna EU (tudi kohezijske politike) med države članice niso razdeljena enakovredno. Dodelijo jih glede na potrebe in razvoj držav; EU mora imeti dovolj denarja, da sredstva sploh dodeli. Tudi Nemčija in Slovenija morata plačevati prispevek, višina katerega je določena glede na zmožnosti posamezne države (Zavod Radio Študent & CNVOS, 2019).

Primer (podatki za leto 2018): Nemčija je v tem letu v proračun EU prispevala dobrih 25 milijard EUR, prejela pa “le” nekaj več kot 12 milijard EUR, kar pomeni, da je bila za leto 2018 neto plačnica (Evropska unija, brez datuma a); Slovenija je v tem letu v proračun EU prispevala 386 milijonov EUR, prejela pa 927 milijonov EUR, kar pomeni, da je bila za leto 2018 neto prejemnica (Evropska unija, brez datuma b).

1.2.1 Evropski strukturni in investicijski skladi

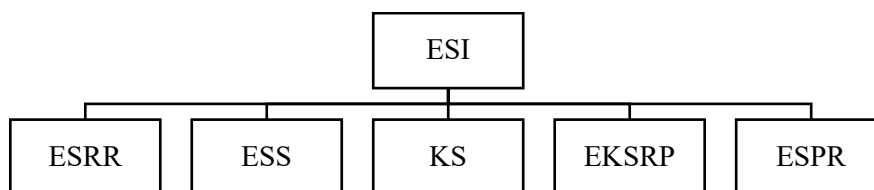
Kohezijska politika trenutno podpira nekaj sto tisoč projektov po celotni EU. Sredstva prispevajo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad (ESS) in Kohezijski sklad (KS). Ti trije skladi kohezijske politike skupaj z Evropskim kmetijskim skladom za razvoj podeželja (v nadaljevanju EKSRP) in Evropskim skladom za pomorstvo in ribištvo (v nadaljevanju ESPR) predstavljajo strukturne in investicijske sklade (v nadaljevanju ESI) (Evropska komisija, 2015b). Sestava skladov kohezijske politike je za lažjo predstavbo prikazana na sliki 1, sestava strukturnih in investicijskih skladov pa na sliki 2.

Slika 1: Prikaz skladov financiranja kohezijske politike

Vir: Lastno delo.

Slika 2: Prikaz sestave Evropskih strukturnih in investicijskih skladov

Vir: Lastno delo.

ESRR podpira zaostale regije v razvoju. Sprva vlaga v naložbe, namenjene krepitevi konkurenčnosti podjetij in ustvarjanju novih delovnih mest v malih in srednjih podjetjih (v nadaljevanju MSP), vlaga pa tudi v cilje energetske učinkovitosti, raziskave in tehnološki razvoj ter v varstvo okolja. ESRR prav tako skrbi za evropsko teritorialno sodelovanje (v nadaljevanju ETS) – to je podpora sodelovanju obmejnih regij držav članic (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3; Evropska komisija, 2014c).

ESS vlaga v ljudi: skrbi za pospeševanje socialne vključenosti in boj proti revščini. Sklad zagotavlja podporo dolgotrajno brezposelnim, pomaga ljudem z migracijskim ozadjem, prizadeva si za vključitev ljudi v družbo in na trg dela, podpira MSP ter vlaga v izobraževanje in zagotavlja dostop do kvalificiranih delavcev ter ustanavljanje novih podjetij (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3; Evropska komisija, 2014c).

KS podpira izključno okoljske projekte in projekte, ki se nanašajo na Trans-European transport networks (TEN-T). Koristi od KS imajo samo manj razvite države članice, ki imajo BDP pod 90 % povprečja EU (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3; Evropska komisija, 2014c).

EKSPR stremi k izboljšanju gospodarjenja z naravnimi viri, varstvu podnebja ter razvoju podeželja (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3; Evropska komisija, 2014c).

ESPR pomaga ribiškim skupnostim pri prehodu na trajnostne oblike ribolova; podpira projekte, ki ustvarjajo nova delovna mesta in dvigujejo kakovost življenja ob obali (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3; Evropska komisija, 2014c).

1.3 Delitev regij

Ozemlja posameznih držav so razdeljena (na upravne enote, dežele, regije); rezultat kohezijske politike je, da je razdelitev držav poenotena povsod po EU. Oznaka NUTS se nanaša na skupno klasifikacijo statističnih teritorialnih enot; uvedel jo je Eurostat, evropski statistični urad (Evropska komisija, 2010).

Eurostat je prvič vzpostavil NUTS na začetku 70. let prejšnjega stoletja ter nato skoraj trideset let izvajal in posodabljal klasifikacije zgolj s sporazumi s posameznimi državami članicami EU. V letu 2003 pa sta Evropski parlament in Svet EU z Uredbo (ES) št. 1059/2003 sprejela sklep o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot. Uredba je določila stabilnost posamezne klasifikacije za vsaj tri leta, tako se vsaj v tem obdobju podatki nanašajo na isto regionalno enoto. Če posamezna država želi spremeniti regionalno razčlenitev, mora o tem obvestiti Evropsko komisijo, ki nato na koncu posameznega obdobja stabilnosti spremeni klasifikacijo skladno s pravili te uredbe. Uredba je bila sprejeta v maju 2003 in je začela veljati že dober mesec kasneje. Klasifikacijo NUTS 2003 so torej uporabljali med letoma 2003 in 2008, sledila je klasifikacija NUTS 2006 (2008–2012), nato NUTS 2010 (2012–2015), kasneje pa NUTS 2013 (2015–2018) (Eurostat, brez datuma).

Po podatkih Eurostata je trenutno v uporabi klasifikacija NUTS 2016, ki je veljavna od začetka 2018. Poznamo tri ravni: NUTS 1 (glavne socialno-ekonomske regije), NUTS 2 (osnovne regije za upravičenost do podpore kohezijske politike) in NUTS 3 (majhne regije za posebne primere). Trenutno je EU razdeljena na 104 regije NUTS 1, 281 regij NUTS 2 in 1348 regij NUTS 3 (Eurostat, 2014). Delitev EU na ravni NUTS 2 je prikazana na sliki 7 v prilogi 1.

1. januarja 2021 bo v veljavo stopila nova klasifikacija NUTS 2021, ki bo prav tako razdelila EU na 104 regije NUTS 1, NUTS 2 bo zajemala 283 regij, NUTS 3 pa 1345 regij (Eurostat, 2014).

1.3.1 Nemčija in Slovenija

Nemčija je na ravni NUTS 1 razdeljena na 16 regij (to so zvezne dežele: Baden-Württemberg, Bayern, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Hessen, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein in Thüringen), na ravni NUTS 2 na 38 regij in na ravni NUTS 3 na 401 regijo. Slovenija kot celotna država tvori regijo NUTS 1, na ravni NUTS 2 sta trenutno dve kohezijski regiji (Vzhodna in Zahodna), na ravni NUTS 3 pa 12 statističnih regij (Evropska komisija, 2014d; Eurostat, 2020b; Statistisches Bundesamt, 2016).

2 IZVAJANJE KOHEZIJSKE POLITIKE

Trenutno smo v programskem obdobju kohezijske politike, ki zajema čas od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2020. Podroben načrt je narejen za obdobje sedmih let (Evropska komisija, 2014a).

Ker se kohezijska politika, kot je bilo že omenjeno, izvaja na vseh ravneh EU, tj. na državni, regionalni in lokalni ravni, EU in njeni organi nikakor ne morejo sami omogočiti kakovostnega razvoja. Zato se politika v okviru nacionalnih in regionalnih organov držav članic izvaja v sodelovanju z Evropsko komisijo (v nadaljevanju EK). Po podatkih EK (2014a) si pri izvajanju kohezijske politike (vedno) sledi osem faz:

1. Določitev proračuna in pravil za uporabo proračunskih sredstev: na podlagi predloga EK Evropski svet in Evropski parlament skupaj določita proračun in pravila za uporabo sredstev. Poleg splošnih pravil za ESI za vsakega izmed skladov veljajo posebna pravila.
2. Načela in prednostne naloge: EK in države članice na podlagi posvetovanj oblikujejo načela in prednostne naloge kohezijske politike. Pri tem koraku vsaka država članica pripravi osnutek partnerskega sporazuma, ki določa strategijo in vključuje predlog programov, ki bi jih izvajali; članice predložijo tudi operative programe (v nadaljevanju OP – to je podroben načrt, koliko bo sredstev in za kateri cilj jih bo posamezna regija/država porabila v programskem obdobju). Države članice predstavijo tudi programe sodelovanja z drugimi državami.
3. Končna vsebina partnerskega sporazuma: na pogajanjih EK z nacionalnimi organi določijo končno vsebino partnerskega sporazuma in vsakega OP.
4. Izvajanje programov: države članice in njihove regije pri tem koraku že izvajajo programe; organi upravljanja imajo ogromno dela. Izbrati, spremljati in oceniti morajo od nekaj sto do več tisoč projektov.
5. Določitev sredstev: EK določi, kako se bodo dodelila sredstva; omogoči začetne vloške v programe.
6. Izplačilo sredstev: EK vsaki članici izplača potrjene izdatke.
7. Spremljanje programov: EK in posamezna država skupaj spremljata programe ter njihovo izvajanje.

8. Poročila: EK in države članice morajo pripraviti poročila programskega obdobja.

2.2 Prijava na pridobitev sredstev

Potencialni prejemnik sredstev kohezijske politike je vsak javni organ, podjetje (zlasti MSP), univerza, združenje, nevladna organizacija, prostovoljna organizacija. Zavedati se je treba, da skladi lahko zagotovijo od 50 % do 85 % sredstev celotnega financiranja zelenega projekta ter da je preostala sredstva treba pridobiti iz javnih (nacionalnih oziroma regionalnih) ali zasebnih virov (Evropska komisija, 2014c).

Ko med razpisi najdemo vir, ki se nam zdi primeren, moramo vedno preveriti, ali s svojim projektom izpolnjujemo pogoje pridobitve, torej ali je naš projekt ustrezen. Projekt bo moral prispevati k ciljem, zastavljenim v strateškem oziroma programskem dokumentu. Zavedati se moramo finančnega okvira, saj sofinanciranja pred začetkom oz. po koncu obdobja, za katerega se prijavljamo, ne bomo mogli prejeti. Pomembno je tudi, da smo pozorni na upravičenost stroškov, saj vsak program določa, za katere dejavnosti lahko prejmemo sofinanciranje; nekateri programi so usmerjeni zgolj v posebne aktivnosti. Preučiti je treba merila za izbor projektov, da ne bi bili na koncu razočarani, saj morajo imeti projekti širši vpliv in morajo vplivati na regionalni razvoj. V razpisu so vedno navedena tudi območja, za katera velja razpis, tako da mora naš projekt potekati na razpisanem teritorialnem območju. Ne smemo pozabiti na roke prijave projekta ter na predpisano obliko oddaje prijave, saj zamuda določenega roka pomeni zavrnitev sofinanciranja (Wostner in drugi, 2005, str. 252–253).

3 PROGRAMSKA OBD OBJA KOHEZIJSKE POLITIKE

3.1 Programsko obdobje 2000–2006

Program Agenda 2000 je bil v pripravi od druge polovice devetdesetih let 20. stoletja in je omogočil največjo širitev EU doslej. Obdobje 2000–2006 je reševalo dve glavni področji: priprave na širitev EU ter poenostavitve kohezijske politike. Leta 2000 si je EU z Lizbonsko strategijo za prednostne naloge zadala gospodarsko rast, zaposlovanje in inovacije, kar je bilo ključno za spremembe v kohezijski politiki. Ob načrtovanju proračuna je bilo za to obdobje (za takrat že 15 držav članic) namenjenih 213 milijard EUR (ECU je zamenjal EUR). Za strukturne sklade je bilo namenjenih 195 milijard EUR, za KS pa 18 milijard EUR (Goulet, 2008, str. 18–21; Wostner in drugi, 2005, str. 30).

Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija so s 1. majem 2004 postale polnopravne članice EU in s tem postale popolne upravičenke do sredstev iz kohezijske politike (Goulet, 2008, str. 18–21). Finančno pomoč so države pristopnice v obliki predpristopne pomoči dobivale že pred samo priključitvijo EU, saj so na področju ekonomskega razvoja zaostajale za dotedanjimi članicami. S priključitvijo novih

držav se je prebivalstvo EU povečalo za 20 %, BDP pa zgolj za 5 %; zaposlenost je bila v na novo vključenih državah zgolj 56 % (povprečje EU je bilo prej 64 %), BDP v državah je bil manj kot polovica povprečja EU, zato je bilo za obdobje 2004–2006 tem državam namenjenih še dodatnih 22 milijard EUR (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 44, Goulet, 2008, str. 18–21).

Temeljni cilji razdelitve sredstev strukturnih skladov za obdobje 2000–2006 so bili (Wostner in drugi, 2005, str. 30):

- cilj 1: spodbuda regijam, zaostalim v razvoju (70 % sredstev);
- cilj 2: ekonomski in socialni razvoj območij, ki imajo strukturne težave (11,5 % sredstev);
- cilj 3: spodbuda za izboljšave izobraževanja in usposabljanja ter ustvarjanje delovnih mest (12,3 % sredstev).

Prednostne cilje oblikujejo regije, ki so upravičene do dodelitve pomoči. Za obdobje 2000–2006 je bilo ciljem namenjenih skupaj 94,65 % vseh sredstev strukturnih skladov obdobja. Preostalih 5,35 % sredstev je bilo namenjenih pobudam Skupnosti. V preteklosti je bilo pobud 13, v Agendi 2000 pa so se v veliki meri preusmerile na prednostne cilje, zato se je njihovo število zmanjšalo na zgolj štiri (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 47–55; Wostner in drugi, 2005, str. 95–99):

- Interreg III: spodbuda čezmejnemu (A), transnacionalnemu (B) in medregionalnemu (C) sodelovanju; financiranje iz ESRR;
- Urban II: podpora obnovi in oživitvi urbanih območij; financiranje iz ESRR;
- Leader +: spodbuda razvoju podeželja; financiranje iz EKUJS;
- Equal: podpora boju proti diskriminaciji in neenakosti na trgu dela; financiranje iz ESS.

3.1.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2000–2006

Ob združitvi Nemčije so se pojavljala vprašanja, koliko časa bo trajalo, da bo vzhodni del države enako razvit kot zahodni. Produktivnost na prebivalca na vzhodu je bila v letu 1991 zgolj 43 % produktivnosti na prebivalca na zahodu. Brezposelnost je bila v vzhodnem delu ob začetku novega desetletja kar 10 odstotnih točk višja od brezposelnosti v zahodnem delu. Velika razlika je bila tudi v razpoložljivem dohodku na prebivalca, saj je imel nekdanji vzhod zgolj 61 % razpoložljivega dohodka v primerjavi z dohodkom na prebivalca nekdanjega zahoda (Gramlich, 2019).

Nove zvezne države (bivši vzhod) so bile v obdobju 2000–2006 uvrščene v cilj 1; namenjeno jim je bilo 19,2 milijarde EUR. Stare zvezne države pa so bile uvrščene v cilj 2 (8,6 milijard EUR) in cilj 3 (4,6 milijarde EUR) ter pobude Skupnosti (8,6 milijard EUR) (Busch, 2004, str. 13).

3.1.1.1 Rezultati kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2000–2006

V obdobju je podporo kohezijske politike v Nemčiji prejelo skoraj 1500 MSP, začetna sredstva za razvoj podjetij (t. i. startupov) pa je prejelo približno 800 podjetij. Skoraj milijarda EUR je bila namenjena za večje naložbe v cestno infrastrukturo, narejenih je bilo nekaj ključnih povezav (na primer od Dresdena do češke meje), železniška infrastruktura je pridobila več kot 760 milijonov EUR in zgradili so pomembno povezavo vzhod–zahod med Berlinom in Frankfurtom ter Oderjem na poljski meji. Kohezijska politika je spodbudila tudi več tisoč raziskovalnih delovnih mest. Več kot 1,5 milijona ljudi je izkoristilo usposabljanja za izboljševanje znanja delavcev in brezposelnih. Saška regija je vložila več kot 230 milijonov EUR v 80 univerz ter raziskovalnih inštitutov. V Thuringenu je bilo vloženih 370 milijonov EUR za 460 okoljevarstvenih projektov za čiščenje odpadne vode, hkrati so izboljšali pitno vodo za več 10 tisoč državljanov. Programi čezmejnega sodelovanja so še izboljšali sodelovanje med obmejnimi regijami in sosednjimi državami (Evropska unija, 2009a).

3.1.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2000–2006

Slovenija se je EU priključila šele v letu 2004, zato je v tem programskem obdobju kohezijske politike v glavnem sodelovala med letoma 2004 in 2006. Kljub temu je bila že pred vstopom več kot desetletje vključena v programe predpristopne pomoči.

3.1.2.1 Predpristopna pomoč za Slovenijo za obdobje 2000–2006

Potrebe novih držav so bile pred vstopom v EU velike: pomanjkanje je bilo vidno v infrastrukturi, industriji, storitvah, malem gospodarstvu, kmetijstvu in okolju. Vsaka država kandidatka je v sodelovanju z EK med pripravami na vstop sestavila Partnerstvo za pristop, ki je izpostavilo najbolj problematične dejavnosti in področja, ki morajo biti rešena pred vstopom v EU, hkrati pa je bil to okvir za načrtovanje predpristopne pomoči državi. Za pomoč so skrbeli trije programi: PHARE (izboljšanje administracijske usposobljenosti za učinkovito izvajanje evropske zakonodaje, podpora na področju gospodarske in socialne kohezije), SAPARD (razvoj kmetijstva in podeželja) in ISPA (varstvo okolja in prometne infrastrukture). Predpristopna pomoč za države, ki so se EU priključile v letu 2004, je bila razdeljena v tri obdobja: prehodno obdobje (1992–1995), predpristopno obdobje (1996–1999) in pristopno obdobje (2000–2006). Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija so svoje sodelovanje s programi predpristopne pomoči zaključile ob začetku polnopravnega članstva v EU. Nedokončani projekti, ki so se v okviru programov še izvajali, so se lahko zaključevali do konca leta 2006. Nedokončani projekti programa ISPA so se nadaljevali in končali kot del KS EU (do konca 2006) (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 44–115; Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2004, str. 80; Klun, 2015, str. 25–32).

Slovenija je začela prejemati pomoč v letu 1992 s podpisom sporazuma o uresničevanju ukrepov o tehničnem, finančnem in drugem sodelovanju. Sprva je bila prejemnica pomoči v okviru programa PHARE, sredstva so bila namenjena predvsem prestrukturiranju gospodarstva. V obdobju 1992–1999 je bilo Sloveniji dodeljenih 290 milijonov EUR v okviru programa PHARE in 50 milijonov EUR dvostranske pomoči. Agenda 2000 je prinesla še dva dodatna programa za predpristopno pomoč: ISPA in SAPARD; program PHARE je bil preusmerjen (Mrak, Mrak & Rant, 2004, str. 114–115; Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2004, str. 80).

Slovenija je imela v obdobju po letu 2000 (do članstva) dodeljenih med 42 in 52 milijonov EUR letno: v okviru programa PHARE 25 milijonov EUR, 10–21 milijonov EUR v okviru programa ISPA in 6,4 milijona EUR v okviru programa SAPARD. Pomoč za Slovenijo ni bila tako intenzivna kot za ostale članice, predstavljala je približno 0,15 % njenega letnega BDP (Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2004, str. 80).

3.1.2.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2004–2006

Slovenija je po podatkih Enotnega programskega dokumenta (v nadaljevanju EPD) v obdobju 2004–2006 sledila štirim prednostnim nalogam (Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2004, str. 10–12):

- spodbuda podjetniškega sektorja in konkurenčnosti; financiranje iz ESRR;
- znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje; financiranje iz ESS;
- prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva; financiranje iz EKUJS in FIUR;
- tehnična pomoč (podpora raziskavam in pripravi projektov); financiranje iz ESRR in ESS.

Državi je bilo dodeljenih 237,5 milijonov EUR: 136,5 milijonov EUR v okviru ESRR, 75,6 milijonov EUR v okviru ESS, 23,6 milijonov EUR v okviru EKUJS in 1,8 milijona EUR v okviru FIUR. Slovenija je imela pravico do koriščenja sredstev KS v višini 172,6 milijona EUR (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2010a, str. 14; Klun, 2015, str. 118).

Slovenija je bila v tem programskem obdobju obravnavana kot ena regija NUTS 2 in je prejela finančno pomoč iz cilja 1. 12 statističnih regij (Osrednjeslovenska regija, Obalno-kraška regija, Gorenjska regija, Goriška regija, Savinjska regija, Jugovzhodna regija Slovenije, Pomurska regija, Notranjsko-kraška regija, Podravska regija, Koroška regija, Spodnjeposavska regija, Zasavska regija) pa je predstavljalo NUTS 3 (Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2004, str. 22–276; Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2010a, str. 14).

3.2 Programsko obdobje 2007–2013

Obdobje 2007–2013 je po pričakovanjih doseglo najvišja razpoložljiva sredstva v kohezijski politiki do sedaj. Po priključitvi Romunije in Bolgarije k EU, in ko je imela EU po novem 27 držav članic, je bilo za to obdobje namenjenih 347 milijard EUR. Prednostni cilji so bili opredeljeni v treh točkah (Goulet, 2008, str. 22–23):

- cilj 1: konvergenca – pospešitev konvergence najmanj razvitih držav članic in regij, katerih BDP na prebivalca je manjši od 75 % povprečja EU;
- cilj 2: regionalna konkurenčnost in zaposlovanje – zajema vse druge regije EU, njen cilj pa je krepitev konkurenčnosti in privlačnosti ter stopnje zaposlenosti regij;
- cilj 3: podpora ETS – na voljo čezmejnemu, nadnacionalnemu in medregionalnemu sodelovanju ter omrežjem.

Cilju konvergence je bilo namenjenih 81,5 % sredstev, 16 % sredstev je bilo namenjenih za regionalno konkurenčnost in zaposlovanje ter 2,5 % sredstev je bilo predvidenih za ETS (Evropska komisija, 2008, str. 5).

Evropski svet je v letu 2006 predstavil prenovljeno lizbonsko strategijo in opredelil štiri prednostne naloge v novem programskem obdobju kohezijske politike: večji vložek v znanje in inovacije, podpora podjetništvu (predvsem MSP), izboljšanje zaposljivosti in boljše upravljanje energetskih virov (Evropska komisija, 2008, str. 6).

Finančni instrumenti so se v tem obdobju zmanjšali za polovico. Za kohezijo so bili namreč »pomembni« le še dva strukturna sklada (ESRR, ESS) in Kohezijski sklad. Nekdanji skladi Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada ter Finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva so pristali pod okriljem novega Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in novega Evropskega sklada za ribištvo (Goulet, 2008, str. 23).

Ključna področja za naložbe so bile inovacije in okoljska infrastruktura (boj proti podnebnim spremembam). Za inovacije je bilo namenjenih 25 % sredstev, za okoljsko infrastrukturo pa 30 % sredstev kohezijske politike (Goulet, 2008, str. 3–4).

Za uresničevanje kohezijske politike je bilo obdobje med letoma 2007 in 2013 zelo zahtevno. Evropo je prizadela gospodarska in finančna kriza, zato so sredstva kohezijske politike postala še pomembnejša za rast in ustvarjanje delovnih mest. Neodvisna strokovna ocena financiranja za to obdobje je pokazala, da so naložbe kohezijske politike ustvarile pozitivne rezultate, h katerim so stremeli ob začetku obdobja (Evropska komisija, 2013).

Ključna rezultata sta bila milijon novih delovnih mest po celotni EU (tretjina novih delovnih mest, ki so v tem obdobju nastala po celotni EU); na vsak vložen evro kohezijske politike se je BDP povečal za 2,74 EUR, kar pomeni, da pričakovani donos teh sredstev do leta 2023 znaša bilijon EUR dodatno ustvarjenega BDP (Evropska komisija, 2013).

Kohezijska politika je zagotavljala podporo vsem gospodarstvom EU, mnogim podjetjem je pomagala preživeti. V tem obdobju je naložbe prejelo 121 400 zagonskih podjetij in približno 400 000 MSP (Evropska komisija, 2013).

Tudi v obdobju 2007–2013 je politika vlagala v infrastrukturo. Naložbe so omogočile izgradnjo 4900 km cest in 1500 km železniških povezav. Z okoljskega vidika se je občutno povečal delež recikliranih odpadkov. Ukrepi na področju energetske učinkovitosti so močno zmanjšali porabo fosilnih goriv, pomagali zmanjšati stroške energije in prispevali k boju proti globalnemu segrevanju; 6 milijonom ljudem so vlaganja v infrastrukturo omogočile dostop do (nove ali izboljšane) oskrbe s čisto pitno vodo, 7 milijonom ljudem pa do čistilnih naprav za odpadne vode (Evropska komisija, 2013).

3.2.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2007–2013

Nemčiji je bilo za obdobje 2007–2013 dodeljeno približno 26,3 milijarde EUR: 16,1 milijarde EUR v okviru konvergenčnega cilja, 9,4 milijarde EUR v okviru regionalne konkurenčnosti ter zaposlovanja in 0,8 milijarde EUR v okviru ETS (Evropska komisija, 2008).

Nemčija je bila razdeljena na 16 statističnih regij NUTS 1 in 38 statističnih regij NUTS 2; sedem regij (Brandenburg-Nordost, Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz, Dresden, Dessau, Magdeburg in Thüringen) je bilo zajeto v cilj konvergence; štiri regije (Brandenburg-Südwest, Lüneburg, Leipzig in Halle) so štele za prehodne; vse ostale regije so bile zajete v cilj konkurenčnosti in zaposlovanja. Cilj 1 zajema 15,26 milijona prebivalcev oz. 18,5 % celotnega prebivalstva Nemčije, s prehodnimi regijami je v ta cilj vključenih 24,6 % nemškega prebivalstva (Evropska komisija, 2008, str. 23–24).

Nacionalni strateški referenčni okvir (v nadaljevanju NSRO) Nemčije je za obdobje 2007–2013 izpostavil štiri glavne strateške cilje, ki jim bo sledila država (Evropska komisija, 2008, str. 23–24):

- inovacije in razvoj znanja ter krepitev gospodarstva;
- povečanje privlačnosti regij za vlagatelje;
- spodbujanje in rast delovnih mest;
- spodbujanje priložnosti in zmanjšanje razlik v razvoju med regijami (cilj ETS).

Obdobje 2007–2013 je zajemalo 36 operativnih programov: ESRR zajema 18 OP, ESS prav tako 18 OP. Nemčija za cilj ETS ni imela predvidenega OP (Evropska komisija, 2008, str. 24).

3.2.1.1 Rezultati kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2007–2013

S pomočjo kohezijske politike so v obdobju 2007–2013 v Nemčiji ustvarili 88 000 novih delovnih mest ter prejeli podporo za 6500 startupov in novih podjetij. V skrbi za okolje so podprli 5900 projektov na področju obnovljive energije. Hkrati je ESS zagotavljal finančna sredstva za ogromno ukrepov (eden od ukrepov je bil povečanje pripravljenosti za zaposlovanje), v katerih je skupaj sodelovalo prek 4 milijone ljudi (Evropska komisija, 2014b).

Primer dobre prakse: Energy bunker, projekt, za katerega so s pomočjo ESRR prejeli prek 3 milijone EUR ter že stoječ bunker pretvorili v lokalno elektrarno za proizvodnjo obnovljive energije. Proizvodnjo energije zagotavljajo bioplin, sekanci in sončna energija ter odpadna toplota iz bližnjega industrijskega odpada. Bunker bo ustvaril približno 22 500 megavatnih ur toplote in 3000 megavatnih ur elektrike, tako da bodo lahko ogrevali 3000 gospodinjstev po električni energiji za 1000 gospodinjstev. Bunker bo v primerjavi s klasično proizvodnjo toplote prihranil 95 % CO₂ (Evropska komisija, 2014b).

3.2.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2007–2013

Obdobje 2007–2013 je za Slovenijo predstavljalo novost: prvič je lahko v celotnem obdobju sodelovala pri pogajanjih kohezijske politike. Za celotno obdobje 2007–2013 ji je bilo dodeljeno skupno 4,2 milijarde EUR: 1,4 milijarde EUR iz KS, 2,7 milijarde EUR za cilj 1 (konvergenca) in 0,1 milijarde EUR za ETS (Hrovatin in drugi, 2017, str. 299; Evropska komisija, 2008, str. 8).

Splošna usmeritev NSRO (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2008, str. 5) je bila »izboljšanje blaginje prebivalcev Slovenije s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitvijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoveženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami«. Specifični cilji so bili usmerjeni v infrastrukturo (40 % sredstev), raziskave, razvoj in inovacije (v nadaljevanju RRI), podjetništvo, regionalni razvoj in turizem (40 %) ter v razvoj človeških virov (20 %) (Hrovatin in drugi, 2017, str. 299).

Slovenija je imela po podatkih organa upravljanja (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2008, str. 5) tri programske dokumente obdobja, dva več kot v programskem obdobju 2004–2006:

- OP krepitve regionalnih razvojnih potencialov (v nadaljevanju OP RR);
- OP razvoja človeških virov (v nadaljevanju OP RČV);
- OP razvoja okoljske in prometne infrastrukture (v nadaljevanju OP ROPI).

OP RR je imel na razpolago 1,783 milijarde EUR iz ESRR, OP RČV 0,756 milijarde EUR iz ESS, OP ROPI pa 1,412 milijarde EUR iz KS ter 0,150 milijarde EUR iz ESRR (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017b, str. 18).

Slovenija enako kot Nemčija za obdobje 2007–2013 ni imela posebnega OP za cilj ETS. Za ETS je bilo v okviru ESRR na voljo dodatnih 104 milijone EUR, ki so bili razdeljeni med 13 programov (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2008, str. 5; Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2010b):

- pet programov čezmejnega sodelovanja: sodelovanje z Avstrijo, z Italijo, z Madžarsko, s Hrvaško in sodelovanje Jadranske pobude;
- štiri programi nadnacionalnega sodelovanja: Območje Alp, Srednja Evropa, Jugovzhodna Evropa in Mediteran;
- štiri programi medregionalnega sodelovanja: Interreg IV, Interact II, Espon, Urbact.

Skupno je bilo Sloveniji na razpolago 97,5 % (4,1 milijarde EUR) sredstev v okviru vseh treh OP, 2,5 % (0,1 milijarde EUR) pa so predstavljala sredstva za evropsko teritorialno sodelovanje (Računsko sodišče Republike Slovenije, 2017, str. 11).

3.3 Programsko obdobje 2014–2020

Za obdobje 2014–2020, ki še poteka, so uveljavili kar nekaj novosti: večji poudarek na rezultatih (podrobnejši in jasnejši cilji), poenostavitev pravil (en sklop pravil za vseh pet skladov), uvedba posebnih predpogojev (ki morajo biti izpolnjeni pred dodelitvijo sredstev), razvoj mest in socialna vključenost (predpisan minimalni znesek ESRR za razvoj mest, tudi minimalni znesek ESS za podporo marginalizaciji) in upoštevanje gospodarskih pravil EU (komisija lahko po novem začasno prekine financiranje za državo članico, ki ne izpolnjuje pravil) (Evropska komisija, 2014c).

Kohezijska politika za obdobje 2014–2020 naj bi prispevala k doseganju ciljev strategije Evropa 2020, kar pomeni pametno, trajnostno in vključujočo rast. Namen izvajanja te strategije obsega kar nekaj ključnih ciljev: 75-odstotno zaposlenost aktivnega prebivalstva v starosti od 20 do 64 let; 3 % BDP EU za naložbe v raziskave in razvoj; na področju varstva okolja: 20 % nižje emisije toplogrednih plinov (od leta 1990), 20 % energije, pridobljene iz obnovljivih virov, in 20-odstotno povečanje učinkovitosti rabe energije; na področju izobraževanja: najmanj 40 % oseb med 30. in 34. letom z visokošolsko izobrazbo ter manj kot 10 % ljudi, ki šolanje opustijo v zgodnji fazi; zadnji cilj pa je zmanjšanje števila ljudi, ki jih pestita revščina in socialna izključenost, za vsaj 20 milijonov (Savova, 2012).

Kohezijska politika je za obdobje 2014–2020 določila 11 tematskih področij, ki podpirajo rast. Skladi so si razdelili podporo ciljev – vsak cilj ima en prednostni sklad, ki vlaga vanj.

V nadaljevanju so naštetí vsi cilji, v oklepaju pa je prevladujoči sklad, ki skrbi za posamezno področje (Evropska komisija, 2014c):

1. Krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij (ESRR)
2. Izboljšanje dostopa do informacijsko-komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT) ter povečanje njene uporabe in kakovosti (ESRR)
3. Povečanje konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij (ESRR)
4. Podpora prehodu na nizkoogljično gospodarstvo v vseh sektorjih (KS)
5. Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanja in obvladovanje tveganj (KS)
6. Varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov (KS)
7. Spodbujanje trajnostnega prometa in odprava ozkih grl v ključnih omrežnih infrastrukturah (ESRR)
8. Spodbujanje zaposlovanja in mobilnost delovne sile (ESS)
9. Spodbujanje socialnega vključevanja in boja proti revščini (ESS)
10. Vlaganje v spretnosti, izobraževanje in vseživljenjsko učenje (ESS)
11. Izboljšanje institucionalnih zmogljivosti in učinkovitosti ter učinkovita javna uprava (ESS)

Strategija EU do leta 2020 vključuje štiri ključna področja zgornjih tematskih ciljev, ki naj bi jih upoštevala vsaka članica: krepitev raziskav, tehnološkega razvoja in inovacij; IKT; povečanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij ter zmanjšanje emisij CO₂ v vseh sektorjih (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in kohezijsko politiko, brez datuma).

Za ukrepe kohezijske politike za obdobje 2014–2020 je za 28 držav članic EU (v letu 2013 se je pridružila še Hrvaška) namenjenih 351,8 milijarde EUR, kar je približno tretjina proračuna EU. O razdelitvi finančnih sredstev so se nacionalne vlade pogajale v Svetu EU in se dogovorile, da (Evropska komisija, 2014c):

- manj razvitim regijam, katerih BDP je nižji od 75 % povprečja EU-27, namenijo več kot polovico celotnega proračuna oziroma 182,2 milijarde EUR;
- regijam v prehodu, katerih BDP je od 75 % do 90 % povprečja EU, namenijo 35 milijard EUR;
- razvitejšim regijam, katerih BDP presega 90 % povprečja EU, namenijo 54 milijard EUR.

3.3.1 Povzetek kohezijske politike v Nemčiji za obdobje 2014–2020

V obdobju 2014–2020 Nemčija želi uresničiti načrte svojih 47 OP. Glede na svojo zvezno strukturo se bo strategija v veliki meri zopet izvajala na ravni njenih 16 dežel (NUTS 1), na ravni regij NUTS 2 bo sedem regij uvrščenih med regije v prehodu, preostale reije (31) pa med razvitejše regije (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, brez datuma a; Evropska komisija, 2014b).

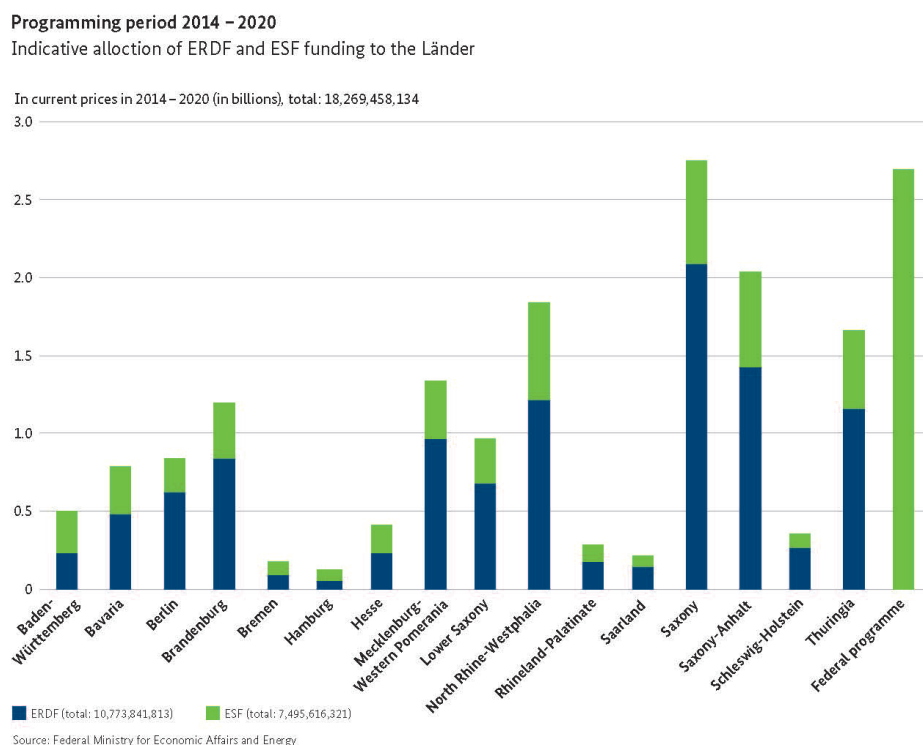
Skupno je bilo Nemčiji za obdobje 2014–2020 namenjenih skoraj 29 milijard EUR sredstev, ki so razdeljena (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, 2017, str. 2–3):

- sredstva iz treh glavnih skladov kohezijske politike:
  - ESRR: 11 milijard EUR; od tega za ETS 0,9 milijarde EUR;
  - ESS: 7,5 milijarde EUR; od tega 2,7 milijarde EUR za zvezni OP ESS;
- slabih 10 milijard EUR iz drugih dveh strukturnih skladov:
  - EKSRP: 9,5 milijarde EUR;
  - ESPR: 220 milijonov EUR.

Operativni programi za obdobje 2014–2020 so v Nemčiji razdeljeni: 15 OP ESRR, 15 OP ESS, 1 OP ESRR in ESS skupaj, 1 zvezni OP ESS, 14 OP ESRR in 1 OP ESPR (Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, brez datuma a).

Vzhodni del Nemčije se je že precej približal zahodnemu, saj je razlika v nekaterih postavkah (brezposelnost, produktivnost) zgolj nekaj odstotnih točk; še vedno pa drži, da si dela nista enakovredna, kar prikazuje tudi spodnja slika 3, ki kaže delitev sredstev ESRR in ESS za obdobje 2014–2020 po zveznih deželah (Gramlich, 2019; Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, brez datuma b).

Slika 3: Delitev sredstev ESRR in ESS po nemških zveznih deželah.

Vir: Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (brez datuma b).

3.3.2 Povzetek kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2014–2020

V obdobju 2014–2020 Slovenija upravlja en OP za glavne strukturne sklade (ESRR, ESS in KS): Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike 2014–2020, cilj naložbe za rast in delovna mesta (v nadaljevanju OP EKP), ter dva OP za oba preostala strukturna sklada: en OP za EKSRP – Program razvoja podeželja 2014–2020 in en OP za ESPR – Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020b, str. 7).

Slovenija je prvič razdeljena na dve kohezijski regiji, Vzhodno in Zahodno; Vzhodna regija spada med manj razvite regije, Zahodna pa med razvitejše regije (Evropska komisija, 2014d).

Sloveniji je za obdobje 2014–2020 namenjenih skupno 4,174 milijarde EUR sredstev, od tega (Zavod Radio Študent & CNVOS, 2018; Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020b, str. 5–6):

- 3,068 milijarde EUR sredstev iz treh glavnih skladov kohezijske politike, ki so razdeljena:
  - ESRR: 1,4 milijarde EUR;
  - ESS: 0,719 milijarde EUR, od tega 18,4 milijonov EUR za YEI (ang. Youth Employment Initiative; YEI je kratica, ki označuje Pobudo za zaposlovanje mladih in zajema cilj naložbe za rast in delovna mesta);
  - KS: 0,914 milijarde EUR;
- dobrih 860 milijonov EUR iz drugih dveh strukturnih skladov:
  - EKSRP: 837,8 milijona EUR;
  - ESPR: 24,8 milijona EUR.

Regijama ne pripada enakovreden delež sredstev, saj nista enakovredno razviti. Regiji Vzhodna Slovenija pripada 60,6 % razpoložljivih sredstev, regiji Zahodna Slovenija pa 39,4 % sredstev, torej Zahodna kohezijska regija iz ESRR in ESS lahko koristi 0,849 milijarde EUR, Vzhodna pa 1,305 milijarde EUR (zajeta so tudi sredstva YEI); obema skupaj je na voljo še 0,914 milijarde EUR iz KS, katerega sredstva se ne delijo med regijama (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020b, str. 7).

4 REALIZACIJA KOHEZIJSKE POLITIKE V SLOVENIJI

Sposobnost države za črpanje sredstev kohezijske politike imenujemo absorpcijska sposobnost. Upravičenost do sredstev kohezijske politike ne pomeni, da bodo sredstva tudi izkoriščena. Manjša kot je razlika med dodeljenimi in dejansko pridobljenimi sredstvi, večja je absorpcijska sposobnost države članice (Finance, 2007).

V različnih obdobjih so postavke napredka znotraj finančne realizacije različno poimenovane. V vseh so skupne najpomembnejše postavke: pravice porabe (razpoložljiva sredstva za obdobje), razpisana sredstva, dodeljena sredstva (izdane odločitve vrednosti potrjenih javnih razpisov pozivov, programov), podpisane pogodbe (vrednost vseh izdanih odločitev), izplačila (iz državega proračuna), zahtevki za povračilo EU (certificirani izdatki) (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017d, str. 2–6).

4.1 Učinkovitost kohezijske politike za Slovenijo v času programskih obdobj

Črpanje sredstev kohezijske politike za Slovenijo je uspešno; gre za skoraj 100-odstotno uspešnost končne porabe razpoložljivih sredstev. Za vrednotenje kohezijske politike v Sloveniji skrbi organ upravljanja, trenutno Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in kohezijsko politiko. Organ upravljanja koordinira kohezijsko politiko (sodeluje z ministrstvi in javnimi agencijami) ter sodeluje s skladi, ki politiko izvajajo, spremljajo in vrednotijo (Hrovatin in drugi, 2017, str. 299–300).

4.1.1 Realizacija kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2004–2006

Slovenija je imela v programskem obdobju 2004–2006 dodeljenih skupno 334,5 milijona EUR razpoložljivih sredstev. Zaradi zasebnih virov za FIUR (2,25 milijona EUR) je imela v obdobju na razpolago 336,76 milijona EUR. Sklep vlade je nato povečal obseg razpisanih sredstev, ki so na koncu obdobja znašala 386,1 milijona EUR. Za vse sklade je bilo dodeljenih 371 milijonov EUI, za sofinanciranje projektov pa je bilo podpisanih za 350 milijonov EUR pogodb. Izplačanih je bilo 358 milijonov EUR, prispevek Skupnosti pa je znašal 258 milijonov EUR (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2010a, str. 58; Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2009).

Črpanje sredstev se je pričelo intenzivneje odvijati po letu 2004, v letih 2005 in 2006. Končna realizacija sredstev Slovenije za obdobje 2004–2006 (do konca leta 2009) je prikazana v tabeli 1 (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2009).

Tabela 1: Prikaz realizacije financiranja strukturnih skladov v programskem obdobju 2004–2006, na zadnji dan v letu

Sredstva strukturnih skladov (ESRR, ESS, EKOJS, FIUR)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Razpisana sredstva	58 %	88 %	110 %	111 %	111 %	115 %
Dodeljena sredstva	36 %	78 %	114 %	110 %	111 %	111 %
Podpisane pogodbe	11 %	58 %	105 %	103 %	101 %	105 %

Izplačana sredstva	7 %	30 %	69 %	94 %	106 %	107 %
Zahtevki za povračilo EU	0 %	20 %	59 %	80 %	95 %	109 %

Vir: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2009).

V okviru KS je bilo realiziranih 76,4 % dodeljenih sredstev; s strani EU je bilo povrnjenih 131,9 milijona EUR. Prevezeti projekti programa ISPA pa so imeli 85,7-odstotno realizacijo, dodeljenih je bilo skoraj 81 milijonov EUR, povrnjenih pa za dobrih 69 milijonov EUR sredstev. Skupaj je Slovenija v okviru KS in ISPA v programskem obdobju 2004–2006 realizirala 79,4 % dodeljenih sredstev (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2009).

V programskem obdobju je v Sloveniji podporo kohezijske politike prejelo skoraj 6000 MSP, hkrati je bilo sofinanciranih 21 poslovnih con. Vlaganje v pospeševanje razvoja inovacij je omogočilo registracijo 64 inovacij in patentov. V Sloveniji je bilo zgrajenih skupaj novih 27,4 km avtocest. Velik poudarek je bil na okoljskem sektorju; KS je skupaj s projekti ISPA izvedel 28 projektov. KS je pomagal pri izgradnji 167 km nove infrastrukture kanalizacijskih sistemov, 144 000 prebivalcem je omogočil dostop do (novih ali posodobljenih) čistilnih naprav. Zgrajeni so bili tudi trije novi regionalni centri za ravnanje z odpadki, 445 000 prebivalcev je dobilo sodobnejše objekte za odlaganje odpadkov (Evropska unija, 2009b).

4.1.2 Realizacija kohezijske politike v Sloveniji za obdobje 2007–2013

Projekti v okviru vseh treh OP obdobja 2007–2013 so se v Sloveniji iz ESRR, ESS in KS lahko sofinancirali v deležu 85 %, iz nacionalnih javnih virov (državni, občinski proračun, ostali javni viri) pa v deležu 15 % (Računsko sodišče Republike Slovenije, 2017, str. 12). Črpanje sredstev se je intenzivneje pričelo odvijati v tretjem letu obdobja, največ sredstev se je črpalo med letoma 2009 in 2014 (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017a, str. 27).

OP RR je sprva obsegal 1,768 milijarde EUR, a je bila višina sredstev v letu 2013 spremenjena: iz OP ROPI je bilo zaradi slabšega črpanja v OP RR preusmerjenih 15 milijonov EUR, tako da je bilo za celotno obdobje za OP RR namenjenih 1,783 milijarde EUR iz ESRR. Operativni program je spodbujal štiri cilje: podjetništvo, inovativnost in tehnološki razvoj (34 % vseh sredstev), skladen razvoj regij (35 % sredstev), gospodarsko-razvojno infrastrukturo (15 % sredstev) ter povezovanje naravnih in kulturnih potencialov (14 % sredstev). Preostala 2 % sredstev sta bila namenjena tehnični pomoči operativnega programa. OP RR je bil zaradi gospodarske krize prvič spremenjen v letu 2010, tako je nekaj predvidenih investicij v infrastrukturo preusmeril v RRI (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017a, str. 20–27).

OP RČV je zajemal splošno usmeritev: vlaganje v ljudi, ki bodo zagotovili večjo zaposljivost, inovativnost in gospodarsko rast, kar bo skupaj prineslo večjo zaposlenost, socialno vključenost, višji življenjski standard in zmanjšalo regionalne razlike. Razvojne prioritete so bile razdeljene na pet ciljev: podjetništvo in prilagodljivost (33 % sredstev), zaposljivost iskalcev dela in neaktivnih (18 % sredstev), razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja (22 % sredstev), enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti (10 % sredstev) ter institucionalno in administrativno usposobljenost (13 % sredstev). Preostalih skoraj 4 % sredstev je bilo namenjenih tehnični pomoči operativnega programa. Tudi OP RR je bil med obdobjem spremenjen: konec leta 2015 je bilo 10 milijonov EUR iz cilja spodbude podjetništva in prilagodljivosti preusmerjenih v cilj enakosti možnosti in spodbujanja socialne vključenosti (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017b, str. 19–23).

OP ROPI je zajemal šest prioriteten ciljev: železniško infrastrukturo (25 % sredstev), cestno in pomorsko infrastrukturo (14 % sredstev), prometno infrastrukturo (9 % sredstev), ravnanje s komunalnimi odpadki (7 % sredstev), varstvo okolja (vode) (3 % sredstev) ter trajnostno rabo energije (10 % sredstev). Preostala 2 % sredstev sta bila namenjena tehnični pomoči operativnega programa (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017c, str. 35–37).

Realizacija sredstev vseh treh operativnih programov obdobja 2007–2013 je prikazana v tabeli 2.

Tabela 2: Prikaz realizacije operativnih programov v programskem obdobju 2007–2013

Stanje na dan 29. 3. 2017	OP RR	OP RČV	OP ROPI
Pravice porabe EU del	1.783.285.419 EUR	755.699.370 EUR	1.562.063.847 EUR
Pravice porabe SLO del	314.697.433 EUR	133.358.718 EUR	275.658.329 EUR
Zahtevki za povračilo EU	1.824.661.102 EUR	765.643.876 EUR	1.627.145.582 EUR
Javni upravičeni izdatki	2.146.660.127 EUR	900.757.508 EUR	1.914.288.920 EUR
Celotni upravičeni izdatki	2.907.975.846 EUR	959.830.421 EUR	1.968.599.027 EUR
% glede na pravice porabe	102,3 %	101, 32 %	104 %

Vir: Prirejeno po: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2017a, str. 27; 2017b, str. 23; 2017c, str. 35).

Skupno je bilo v obdobju 2007–13 ustvarjenih 33 700 novih delovnih mest; podporo je prejelo 585 raziskovalnih projektov; dostop do širokopasovnega interneta je bil zagotovljen nadaljnjim 65 000 ljudem. Ponovno se je vlagalo tudi v infrastrukturo: zgrajenih je bilo 56 km železniških tirov in obnovljeno 65 km le-teh. Zopet je bilo poskrbljeno za okolje, tokrat z novim dostopom do čistilnih naprav odpadne vode, 80 000 ljudem so omogočili dostop do pitne vode (Evropska komisija, 2014d).

OP RR je podprl več kot 2500 projektov, skupno več kot 4200 podjetij. Omogočili so nove širokopasovne priključke, omogočili povečanje nočitvenih kapacitet, števila patentov in inovacij ter ustvarjanje novih delovnih mest. OP RČV je prav tako podprl več kot 2500 projektov, vključil 850.000 ljudi (60 % žensk), ustvarjenih je bilo bruto 42.000 delovnih mest. Podprli so številne projekte javne uprave (eZdravje, eVem, eUprava), spodbujali podjetništvo in raziskave. OP ROPI je pripomogel predvsem k izboljšavam stanja na področju železniške infrastrukture, trajnostne mobilnosti, izboljšanju dostopnosti krajev, kakovosti okolja, poplavni varnosti in zmanjšanju emisij (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2017d, str. 28).

Primer dobre prakse: Steklarna Hrastnik. Zakaj bi izpostavila ravno njih? Zagotovo je še več posebnih zgodb iz tega obdobja, a gre za podjetje iz mojega domačega kraja. Prejeli so sredstva ESS v višini 177 000 EUR za razvijanje veščin v steklarski panogi; z devetimi drugimi steklarskimi podjetji so združili moči in omogočili izobraževanja, pridobivanje znanj, ki jih ni mogoče usvojiti v običajnih šolah ali drugih izobraževalnih ustanovah. Dolgoročni cilj partnerstva je zagotoviti konkurenčnost slovenskega steklarstva (Evropska komisija, 2014d).

5 PRIMERJAVA KOHEZIJSKE POLITIKE V NEMČIJI IN V SLOVENIJI V OBDOBJU 2014–2020

Zaradi težav z dostopnostjo podatkov o preteklih obdobjih bo sledila neposredna primerjava kohezijske politike Nemčije in Slovenije zgolj za obdobje 2014–2020, ki še poteka. Primerjava temelji na vprašanju, v kateri sektor posamezna država trenutno najbolj vlaga ter kakšna je uspešnost črpanja glede na načrtovana sredstva ob začetku obdobja.

Prispevek kohezijske politike za obdobje 2014–2020 v Nemčiji predstavlja finančni vložek slabih 350 EUR na prebivalca, v Sloveniji pa ta prispevek znaša 1880 EUR na prebivalca. Skupaj z nacionalnim prispevkom (poleg EU-dela) naj bi bilo v okviru kohezijske politike Nemčiji na voljo 44,7 milijard EUR, Sloveniji pa slabih 5 milijard EUR (Evropski strukturni in investicijski skladi, 2015a; Evropski strukturni in investicijski skladi, 2015b). Delitev strukturnih skladov in višina le-teh za obe državi je prikazana v tabeli 3.

Tabela 3: Prikaz delitve strukturnih in investicijskih skladov

ESI	Nemčija	Slovenija
ESRR	17,8 milijarde EUR (39,8 %)	1,8 milijarde EUR (36,8 %)
ESS	12,5 milijarde EUR (28 %)	0,92 milijarde EUR (18,1 % ESS, 0,4 % YEI)
KS	-	1,1 milijarde EUR (21,7 %)
EKSPR	14,1 milijarde EUR (31,6 %)	1,1 milijarde EUR (22,3 %)

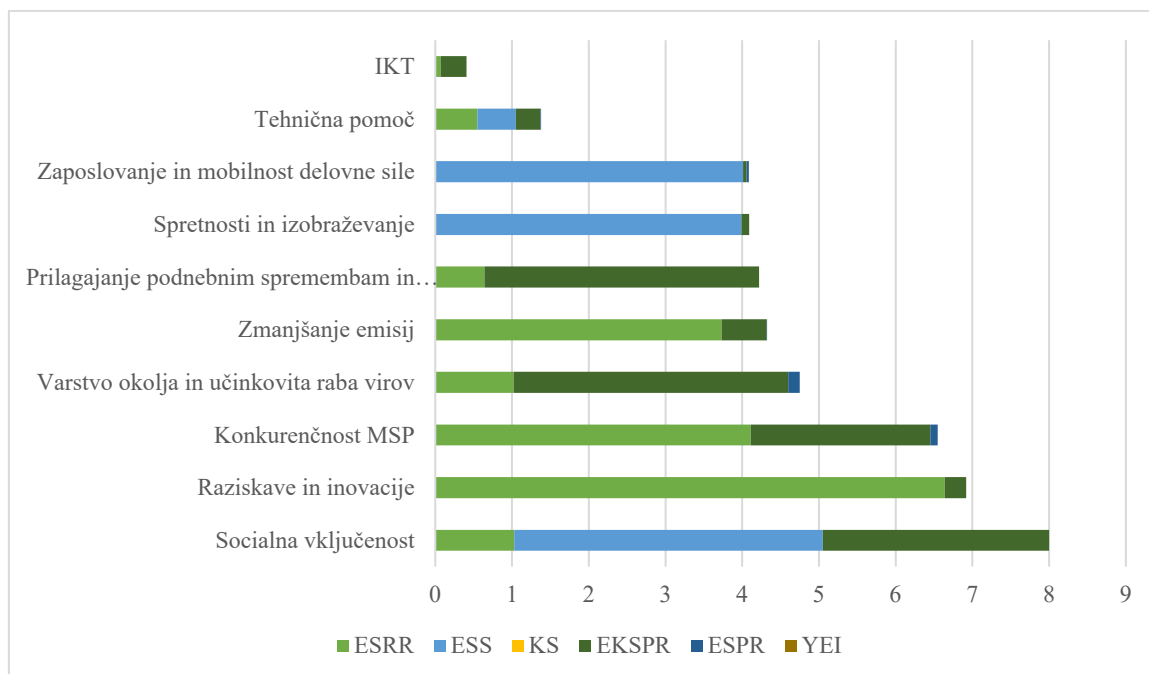
ESPR	0,29 milijarde EUR (0,6 %)	0,03 milijarde EUR (0,6 %)

Vir: Prirejeno po: Evropski strukturni in investicijski skladi (2015a; 2015b).

Za nadaljno primerjavo bo ključno to, v katero področje (prednostno nalogo) državi največ vlagata. V Sloveniji je najpomembnejše vlaganje v konkurenčnost MSP – podjetništvo, namenja mu 19,7 % sredstev kohezijske politike obdobja 2014–2020. Dobrih 16 % Slovenija namenja varstvu okolja in učinkovitejši rabi virov, za RRI pa namenja dobrih 13 % proračuna. Nemčija v trenutnem obdobju največ vlaga v socialno vključenost, 17,9 %. Za RRI namenja 15,5 %, konkurenčnosti MSP pa 14,6 %. Slovenija 8 % sredstev kohezijske politike v tem obdobju namenja cilju trajnostnega prometa in omrežne infrastrukture, javni upravi pa 1,6 % – teh dveh prednostnih nalog pri Nemčiji v programskem obdobju 2014–2020 ne opredeljuje (Evropski strukturni in investicijski skladi, 2015a; Evropski strukturni in investicijski skladi, 2015b).

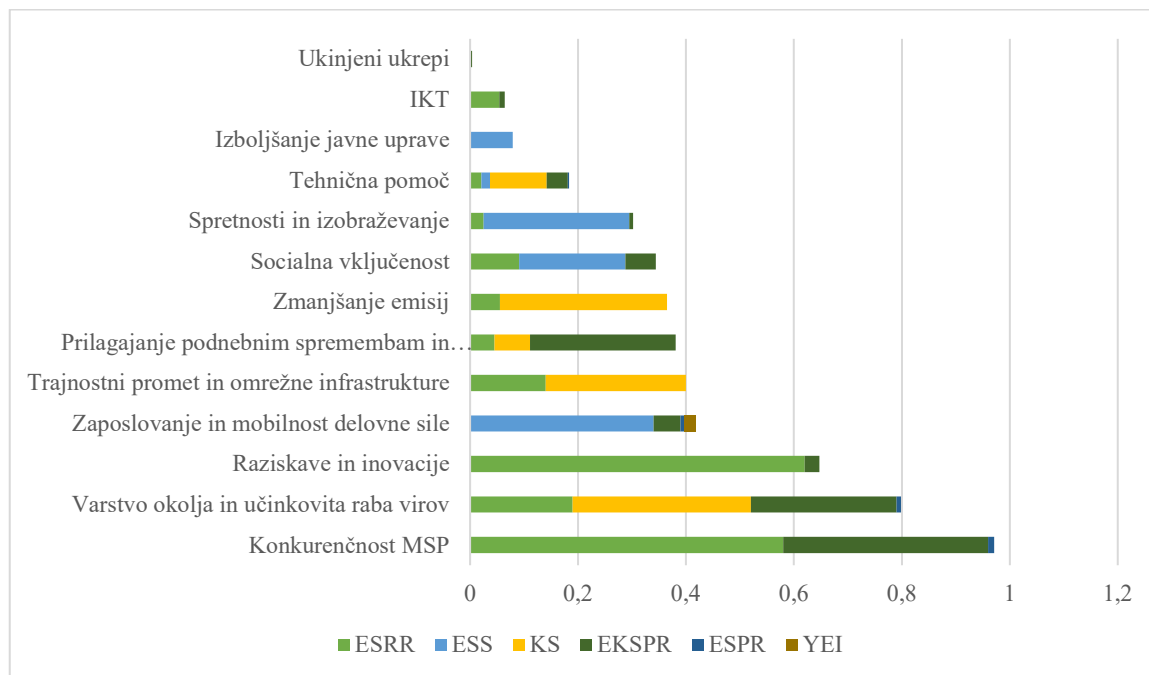
V obeh državah je po podatkih Evropskih strukturnih in investicijskih skladov (2015a; 2015b) v trenutnem programskem obdobju najmanj pomembno področje IKT; Nemčija mu je ob načrtovanju namenila manj kot odstotek proračuna kohezijske politike, Slovenija pa 1,3 %. Za lažjo predstavbo je struktura vlaganj (tudi po ESI) obeh držav prikazana na slikah 4 in 5; za Nemčijo je prikazana na sliki 4, za Slovenijo pa na sliki 5.

Slika 4: Prikaz prednostnih nalog in razdelitve sredstev po ESI za Nemčijo za obdobje 2014–2020

Vir: Prirejeno po: Evropski strukturni in investicijski skladi (2015a).

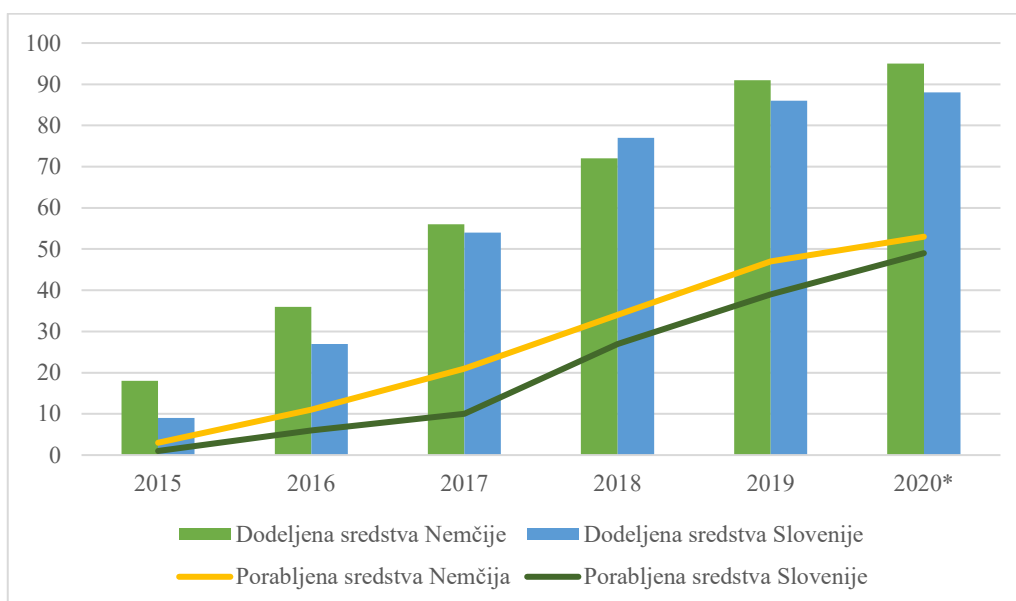
Slika 5: Prikaz prednostnih nalog in razdelitve sredstev po ESI za Slovenijo za obdobje 2014–2020

Vir: Prirejeno po: Evropski strukturni in investicijski skladi (2015a).

Ker je pri primerjavi zelo pomemben tudi pogled na realizacijo sredstev, je zanimivo dejstvo, da sta tako Nemčija kot Slovenija pri cca 50 % porabljenih sredstev obdobja. Nemčiji je bilo dodeljenih prek 95 % planiranih sredstev, do konca junija 2020 jih je porabila 53 %; Sloveniji je bilo dodeljenih 88 % planiranih sredstev, porabljenih pa je 49 % sredstev. Prikaz primerjave porabe sredstev v obeh državah do konca junija 2020 je na sliki 6.

Slika 6: Primerjava porabe sredstev obeh držav v obdobju januar 2015–junij 2020

6 PRIHODNOST KOHEZIJSKE POLITIKE

6.1 Programsko obdobje 2021–2027

Maja 2018 je bil predstavljen predlog za novo obdobje kohezijske politike (2021–2027), ki je osnova za dogovor o glavnih prioritetah EU za naslednje obdobje. A ker je leto 2020 spremenila pandemija COVID-19, je EK na zasedanju v maju 2020 predlagala načrt okrevanja celotne Evrope, načrt, ki zajema odpravljanje gospodarske in socialne škode, ki jo je povzročila pandemija. Načrt zajema zagon evropskega gospodarstva ter ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest (Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020b, str. 30).

Sedemletni proračun za obdobje 2021–2027 je bil sprejet 21. julija 2020 na izrednem zasedanju Evropskega sveta in zajema skupno kar 1824,3 milijarde EUR. Večletni finančni okvir (v nadaljevanju VFO) bo v novem obdobju zajemal 1074,3 milijarde EUR, nov instrument za okrevanje Evrope, Next Generation EU (v nadaljevanju NGEU) pa 750 milijard EUR (ta bo v pomoč predvsem v prvih letih obdobja z namenom okrevanja po COVID-19). Glavna cilja obdobja sta pot obnove po pandemiji ter naložba v zeleni in digitalni prehod (Evropski svet, 2020).

NGEU bo razdeljen v obliki nepovratnih sredstev (390 milijard EUR) in v obliki posojil. Kapital bodo pridobili na finančnih trgih. Pogovori o odplačevanju sredstev v okviru NGEU so prinesli dva dodatna ukrepa: ukrep za ogljično prilagoditev in dajatev za plastiko – obe novosti naj bi pričeli veljati najkasneje v pričetku leta 2023 (Evropski svet, 2020).

Razpoložljiva sredstva bodo po podatkih Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2020b) razdeljena v sedem prioritetnih področij. Podrobnejšo delitev prikazuje tabela 6.

Tabela 4: Delitev proračuna EU za obdobje 2021–2027

Prioritetna področja	VFO	NGEU
enotni trg, inovacije, digitalizacija	132,8 milijarde EUR	10,6 milijard EUR
kohezija, odpornost, vrednote	377,8 milijarde EUR	721,9 milijard EUR
naravni viri in okolje	356,4 milijarde EUR	17,5 milijard EUR
migracije, upravljanje meja	22,7 milijarde EUR	-
odpornost, varnost in obramba	13,2 milijarde EUR	-
sosedstvo in svet	98,4 milijarde EUR	-

evropska javna uprava	73,1 milijarde EUR	-
Skupaj	1074,4 milijard EUR	750 milijard EUR

Vir: Prirejeno po: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2020a).

Zaradi odhoda Velike Britanije iz EU bo 5 milijard EUR namenjenim državam članicam, ki jih je brexit najbolj prizadel. Zaradi želje po še večjem vključevanju podnebnih ukrepov je kar 30 % celotne skupne porabe namenjene ravno projektom s področja podnebja (Evropski svet, 2020; Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, 2020b).

Podrobnejši načrti za posamezne države po sprejetju proračuna še niso na voljo.

SKLEP

Kohezijska politika kot investicijska politika EU skrbi za doseganje gospodarske, družbene in teritorialne kohezije. Kdaj bo kohezija dosežena, ni jasno, EU si zgolj prizadeva zmanjšati neskladja med razvitostjo regij in njihovo zaostalost (Hrovatin in drugi, 2017, str. 291). O kohezijski politiki je napisano veliko literature, ki kaže na različne učinke politike. Za analizo učinkovitosti posamezne države ali regije je skoraj nemogoče pridobiti zanesljive rezultate, saj imajo projekti različne časovne okvire, poteka več projektov hkrati, obenem pa ima politika lahko kratkoročne (med prejemanjem sredstev) ali dolgoročne učinke (tudi po koncu programskih obdobj) (Darvas, Maza & Midoes, 2019).

Pri analizi je skoraj nemogoče ločiti vpliv porabe kohezijskih sredstev od učinka porabe nacionalnih sredstev (Darvas, Maza & Midoes, 2019). Zaradi vseh dvomov simulacija makroekonomskih modelov za analizo kohezijske politike v tej zaključni strokovni nalogi ni bila uporabljena, temveč je analiza temeljila na predstavitvi kohezijske politike in razpoložljivosti sredstev EU – posebej tudi sredstev za Nemčijo in Slovenijo; pri učinkovitosti so odgovori temeljili na rezultatih posameznih programskih obdobj, neposredna primerjava med Nemčijo in Slovenijo je temeljila na usmeritvah in učinkovitosti črpanja kohezijskih sredstev v trenutnem programskem obdobju 2014–2020.

Nemčija večji del svojih sredstev že vse od združitve (1990) vlaga v bivši vzhodni del države, v Sloveniji je ravno tako manj razvita in pomoči bolj potrebna Vzhodna regija. Nemčija prejme veliko več sredstev kohezijske politike v posameznem obdobju kot Slovenija, a zaradi njene velikosti so kohezijska sredstva slabih 350 EUR na prebivalca, v Sloveniji pa 1880 EUR na prebivalca. V trenutnem programskem obdobju kohezijske politike Nemčija največ sredstev namenja za socialno vključenost, Slovenija pa jih usmerja v konkurenčnost MSP; obe omenjeni državi najmanj vlagata v IKT. V obeh državah se je ob začetku programa (zaradi še ne zaključenega preteklega obdobja) realizacija sredstev izvajala zelo slabo, a do sredine 2020 sta uspeli počrpati cca 50 % kohezijskih sredstev

obdobja – uspešnejša je Nemčija s 53 % porabljenimi sredstvi, Slovenija je z 49 % skoraj na polovici porabe.

Trenutno so v teku pogovori o novem programskem obdobju, ki se začne v začetku leta 2021. Nadejam se, da bo že v novem programskem obdobju 2021–2027 prišlo do sprememb: večje učinkovitosti pri doseganju rezultatov, kar bi povečalo pomembnost kohezijske politike.

LITERATURA IN VIRI

1. Barca, F. (2009, april). *An agenda for a reformed cohesion policy*. Pridobljeno 7. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf
2. Busch, B. (2004). *EU-Kohäsionspolitik*. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft Köln.
3. Čakarević, V. & Stanojević, A. (2020, 19. junij). *Paritete kupne moči in bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, evropske države, 2019 – prva ocena*. Pridobljeno 19. septembra 2020 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8914>
4. Darvas, Z., Mazza, J. & Midoes, C. (2019, maj). How to improve European Union cohesion policy for the next decade. *Policy Contribution*, 2019 (8).
5. Eurostat (2014, 12. december). *Background*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>
6. Eurostat (2020a, 8. maj). *Which EU countries had the highest GDP in 2019?* Pridobljeno 1. septembra 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20200508-1>
7. Eurostat (2020b, 11. junij). *National Structures*. Pridobljeno 3. septembra 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/nuts/national-structures>
8. Eurostat (brez datuma). *History of NUTS*. Pridobljeno 31. avgusta 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history>
9. Evropska komisija (2008, januar). *Cohesion policy 2007–13: National Strategic Reference Frameworks*. Luxemburg: Evropske skupnosti.
10. Evropska komisija (2010, 25. marec). *NUTS*. Pridobljeno 29. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/n/nuts/
11. Evropska komisija (2011a, 29. april). *The EU's main investment policy*. Pridobljeno 5. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/investment-policy/
12. Evropska komisija (2011b, 8. junij). *Principles*. Pridobljeno 6. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/principles/
13. Evropska komisija (2013). *9 ways Cohesion Policy works for Europe*. Pridobljeno 3. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp1_synthesis_factsheet_en.pdf

14. Evropska komisija (2014a, 18. januar). *Programming and implementation*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/stages-step-by-step/
15. Evropska komisija (2014b, marec). *Cohesion Policy and Germany*. Pridobljeno 31. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/germany_en.pdf
16. Evropska komisija (2014c, 15. junij). *Predstavitev kohezijske politike EU 2014-2020*. Pridobljeno 29. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_sl.pdf
17. Evropska komisija (2014d, oktober). *Kohezijska politika in Slovenija*. Pridobljeno 27. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/slovenia_sl.pdf
18. Evropska komisija (2015a, 2. februar). *Structural Funds (ERDF and ESF) eligibility 2014-2020*. Pridobljeno 21. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/what/future/img/eligibility20142020.pdf
19. Evropska komisija (2015b, 6. februar). *Cohesion policy Frequently Asked Questions*. Pridobljeno 26. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/en/faq/
20. Evropska unija (2009a). *European Cohesion Policy in Germany*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/de_en.pdf
21. Evropska unija (2009b). *European Cohesion Policy in Slovenia*. Pridobljeno 31. avgusta 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/sl_en.pdf
22. Evropska unija (2020, 8. junij). *Living in the EU*. Pridobljeno 29. avgusta 2020 iz https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en
23. Evropska unija (brez datuma a). *Germany*. Pridobljeno 30. avgusta 2020 iz https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/germany_en
24. Evropska unija (brez datuma b). *Slovenia*. Pridobljeno 28. avgusta 2020 iz https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_en
25. Evropski strukturni in investicijski skladi (2015a, 14. december). *Country Data for: Germany*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/DE>
26. Evropski strukturni in investicijski skladi (2015b, 20. december). *Country Data for: Slovenia*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/SI>
27. Evropski svet (2020, 17. julij). *Izredno zasedanje Evropskega sveta, 17.-21. julij 2020*. Pridobljeno 18. septembra 2020 iz <https://www.consilium.europa.eu/sl/meetings/european-council/2020/07/17-21/>
28. Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (BMWi) (2017, marec). *The European Structural and Investment Funds in Germany*. Berlin: BMWi.

29. Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (BMWi) (brez datuma a). *Programming period 2014-2020*. Pridobljeno 27. avgusta 2020 iz <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Artikel/Europe/2014-2020-programming-period.html>
30. Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (BMWi) (brez datuma b). *Indicative allocation of ERDF and ESF funding to the Länder*. Pridobljeno 27. avgusta 2020 iz https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Downloads/Infografiken/grafik-foerderperiode-2014-2020.pdf?__blob=publicationFile&v=3
31. Finance – Časnik Finance, d. o. o. (2007, 29. april). *Absorpcijska sposobnost*. Pridobljeno 7. septembra 2020 iz https://www.finance.si/180834/Absorpcijska-sposobnost?fbclid=IwAR1m_v4Kt9BYF_mAbDEy019la01IPMCnuJbQbdrjOXz2y65o8Mg5BLHhx3U
32. Goulet, R. (2008, junij). *EU Cohesion Policy 1988-2008: Investing in Europe's future*. Bruselj: Evropske skupnosti.
33. Gramlich, J. (2019, 6. november). *East Germany has narrowed economic gap with West Germany since fall of communism, but still lags*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/11/06/east-germany-has-narrowed-economic-gap-with-west-germany-since-fall-of-communism-but-still-lags/>
34. Hrovatin, N., Kostevc, Č., Kumar, A., Mrak, M., Rant, V., Wostner Šlander, S. & Kejžar Zajc, K. (2017). *Ekonomika Evropske unije*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
35. IvyPanda. (2019, 2. maj). *Importance of an EU Regional Policy*. Pridobljeno 19. septembra 2020 iz <https://ivypanda.com/essays/importance-of-an-eu-regional-policy-essay/>
36. Klun, M. (2015). *Pravni vidiki Kohezijskega sklada EU*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
37. Manzella, G. P. (2009, januar). *The turning points of EU Cohesion policy*. Pridobljeno 18. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/8_manzella_final-formatted.pdf
38. Mesarič, I. (2020, 7. februar). *Izvoz in uvoz blaga, Slovenija, december 2019*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8631>
39. Mrak, M., Drobnic, M., Erjavec, E., Mavko, M., Rant, V., Ravnik, B., Šušteršič, J., Vajgl, U. & Wostner, P. (2007). *Pregled proračuna EU: priložnost za resno ali samo navidezno reformo*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve.
40. Mrak, M., Mrak, M., Rant & Rant, V. (2004). *Kohezijska politika Evropske unije*. Ljubljana: samozaložba.
41. Mrak, M., Richter, S. & Szemlér, T. (2015, maj). *Cohesion Policy as a Function of the EU budget*. Pridobljeno 12. septembra 2020 iz <https://wiiw.ac.at/cohesion-policy-as-a-function-of-the-eu-budget-a-perspective-from-the-cee-member-states-dlp-3625.pdf>
42. Računsko sodišče Republike Slovenije (2017, 8. avgust). *Revizijsko poročilo: Upravljanje z nepravilnostmi in finančnimi popravki pri črpanju sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji*. Pridobljeno 18. septembra 2020 iz

- http://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/revizija/738/Nepravilnosti_EKP_SP07-15.pdf
43. Samecki, P. (2009, december). *Orientation paper on future Cohesion policy*. Pridobljeno 5. septembra iz https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/newsroom/pdf/pawel_samecki_orientation_paper.pdf
  44. Savova, I. (2012). *Europe 2020 Strategy – towards a smarter, greener and more inclusive EU economy?* Pridobljeno 2. septembra 2020 iz <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5585188/KS-SF-12-039-EN.PDF/e8138b8b-b6ae-4570-9c19-d340cd73bad6>
  45. Slovenska tiskovna agencija (STA) (2007, 27. november). *Kako in zakaj je nastala EU?* Pridobljeno 25. avgusta 2020 iz <https://siol.net/kako-in-zakaj-je-nastala-eu-241011>
  46. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2008). *Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
  47. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2009, 31. december). *Poročilo o črpanju evropskih sredstev v Sloveniji*. Pridobljeno 10. septembra 2020 iz <http://www.eu-skladi.si/kohezija-do-2013/skladi/crpanje-evropskih-sredstev/podatki-o-crpanju/porocilo-o-crpanju-evropskih-sredstev-v-sloveniji>
  48. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2010a, september). *Končno poročilo o izvajanju enotnega programskega dokumenta Republike Slovenije za programsko obdobje 2004–2006*. Pridobljeno 10. septembra 2020 iz <http://www.eu-skladi.si/kohezija-do-2013/ostalo/letna-porocila-2007-2013/letna-porocila-o-izvajanju-enotnega-programskega-dokumenta-za-programsko-obdobje-2004-2006/koncno-porocilo-epd-september-2010-1.pdf>
  49. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2010b, 21. december). *Podatki o črpanju*. Pridobljeno 11. septembra 2020 iz <http://www.eu-skladi.si/kohezija-do-2013/skladi/crpanje-evropskih-sredstev/podatki-o-crpanju>
  50. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2017a, 29. marec). *Končno poročilo o izvajanju Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz <http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013/operativni-program-krepitve-regionalnih-razvojnih-potencialov>
  51. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2017b, 29. marec). *Končno poročilo o izvajanju Operativnega razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz <http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013/operativni-program-razvoja-cloveskih-virov>
  52. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2017c, 29. marec). *Končno poročilo o izvajanju Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz

- <http://www.eu-skladi.si/predpisi/operativni-programi/2007-2013/operativni-program-razvoja-okoljske-in-prometne-infrastrukture>
53. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2017d, maj). *Poročilo o izvajanju evropske kohezijske politike 2014–2020 za obdobje januar 2014–marec 2017*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/porocila-mnenja-tolmacenja/porocilo_crpanje-14-20_170518.pdf
  54. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2020a, 19. marec). *Kohezijska politika po 2020*. Pridobljeno 17. septembra 2020 iz <https://www.eu-skladi.si/sl/po-2020>
  55. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (2020b, julij). *Poročilo o izvajanju evropske kohezijske politike 2014–2020 za obdobje od januarja 2014 do konca junija 2020*. Pridobljeno 15. septembra 2020 iz https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/porocila-mnenja-tolmacenja/porocilokv20_6.doc
  56. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (brez datuma). *Kohezija do 2020*. Pridobljeno 19. septembra 2020 iz: <https://www.eu-skladi.si/sl/ekp/ekp-2014-2020>
  57. Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj (2004). *Enotni programski dokument 2004–2006*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za strukturno politiko in regionalni razvoj.
  58. Spirit Slovenija – Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (brez datuma). *Nemčija: pregled gospodarskih gibanj v državi Nemčiji*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz <https://www.izvoznookno.si/drzave/nemcija/pregled-gospodarskih-gibanj/>
  59. Statista (2020a, julij). *Germany: Distribution of gross domestic product (GDP) across economic sectors from 2009 to 2019*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz <https://www.statista.com/statistics/375569/germany-gdp-distribution-across-economic-sectors/>
  60. Statista (2020b, julij). *Slovenia: Share of economic sectors in the gross domestic product (GDP) from 2009 to 2019*. Pridobljeno 20. septembra 2020 iz <https://www.statista.com/statistics/329073/share-of-economic-sectors-in-the-gdp-in-slovenia/>
  61. Statistisches Bundesamt (2016, 6. september). *Bundesländer*. Pridobljeno 5. septembra 2020 iz <https://www.destatis.de/DE/Themen/Laender-Regionen/Regionales/Gemeindeverzeichnis/Glossar/bundeslaender.html>
  62. Wostner, P., Aljančič, M., Klužer, F., Juvančič, L., Medved, E., Kušer, N., Granatir, E., Jerina, A., Babič, A., Arh, J., Dejak, B. & Kobal, J. (2005). *Kako do denarja EU*. Ljubljana: GV Založba.
  63. Zavod Radio Študent & CNVOS – Center nevladnih organizacij Slovenije (2018, 28. december). *Evropska kohezijska politika*. Pridobljeno 26. avgusta 2020 iz <https://govoris-kohezijsko.si/sites/default/files/2018-12/EVROPSKA%20KOHEZIJSKA%20POLITIKA.pdf>

Zavod Radio Študent & CNVOS – Center nevladnih organizacij Slovenije (2019, 10. junij).
Koliko Slovenija prispeva v proračun EU in koliko iz njega prejme? Pridobljeno 26.
avgusta 2020 iz <https://govoris-kohezijsko.si/>

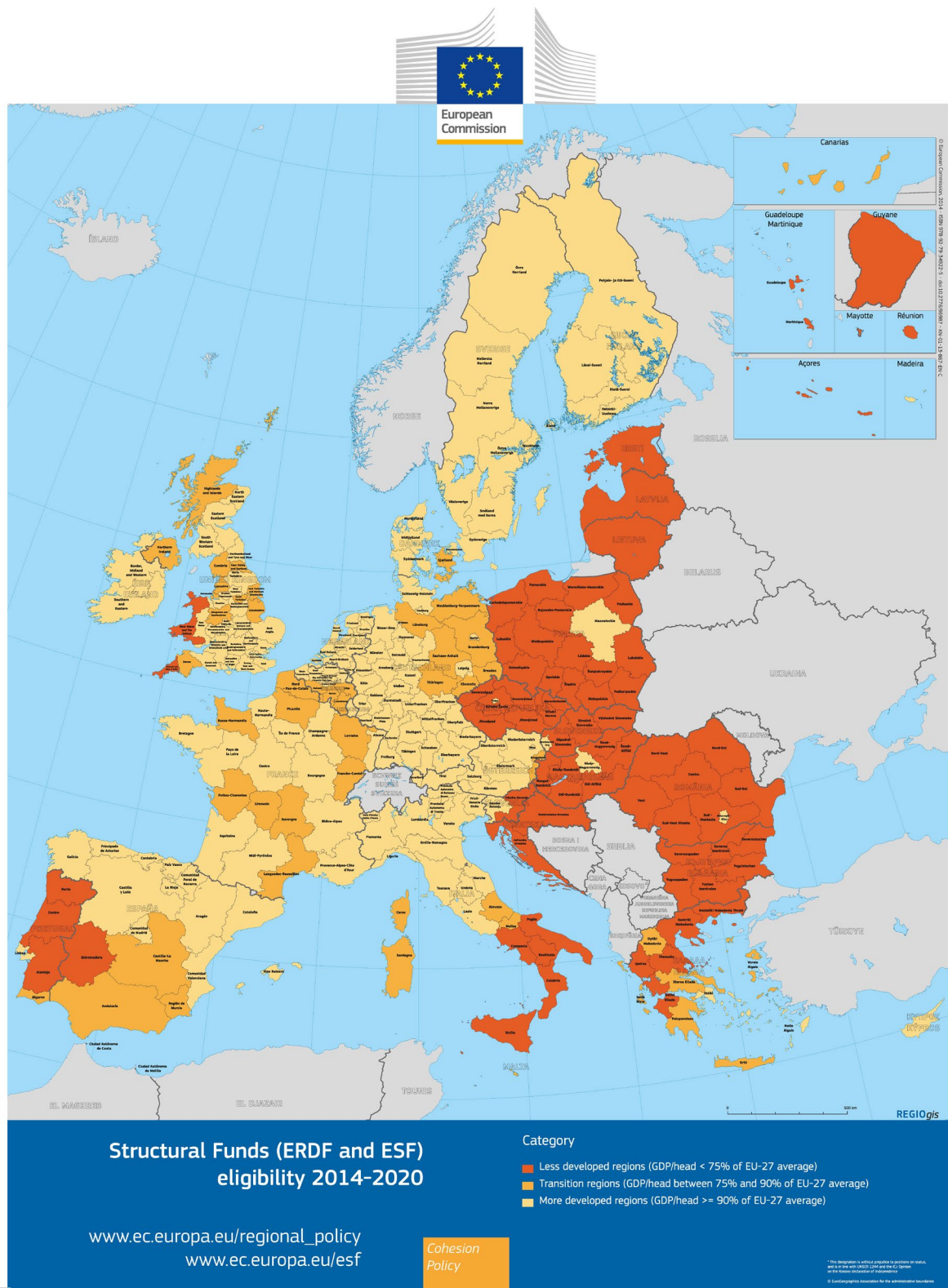

PRILOGE

Priloga 1: Prikaz delitve EU na ravni NUTS 2.

Slika 7: Delitev EU po regijah NUTS 2 ter BDP na prebivalca v obdobju 2014–2020

Vir: Evropska komisija (2015a).